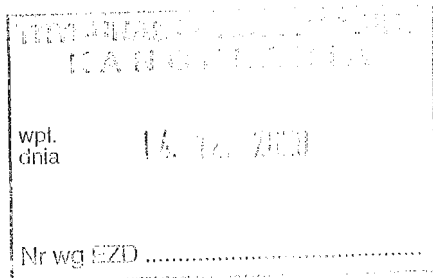




PK VIII TK 130.2020

(SK 84/20)



TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną M. Sp. z o. o. z siedzibą w T. w której zarzucono, że art. 17 pkt 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020, poz. 1575 ze zmianami) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim:

- a) *wskutek rozwoju judykatury przepis ten poddaje pod wyłączną właściwość sądów okręgowych jedynie roszczenia niemajątkowe podczas, gdy gramatyczna i celowościowa wykładnia normy prawnej poddaje pod wyłączną właściwość sądów okręgowych roszczenia, których podstawą jest ochrona praw niemajątkowych i ewentualne dochodzenie wraz z nimi roszczeń majątkowych związanych z ochroną tychże praw niemajątkowych,*
- b) *przepis ten nie wskazuje katalogu praw majątkowych i niemajątkowych, od którego zależy rozpoznanie sprawy przez właściwy sąd.*

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, M. Sp. z o.o. w T. (dalej: Skarżąca) wniosła o stwierdzenie, że art. 17 pkt 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1575 ze zmianami; dalej: k.p.c.), w zakresie wskazanym w petitum skargi konstytucyjnej i przytoczonym na wstępie, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP.

W ocenie Skarżącej, zakwestionowany przepis stanowił podstawę prawną wydania przez Sąd Okręgowy w K. Wydział Cywilny Odwoławczy wyroku z dnia września 2017 r, sygn. , w którym oddalono apelację Skarżącej od wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia kwietnia 2016 r., sygn. .

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

Wyrokiem z dnia kwietnia 2016 r., sygn. , Sąd Rejonowy w M. Wydział Cywilny wydał wyrok, w którym oddalił powództwo Skarżącej przeciwko A. S. o zapłatę z odsetkami, tytułem zadośćuczynienia za bezpodstawne i niezgodne z prawem zamknięcie drogi do złożenia skargi konstytucyjnej. Sąd Rejonowy w M. w uzasadnieniu orzeczenia wskazał, że podstawy prawej roszczeń Skarżącego należy upatrywać w przepisach art. 23 i 24

w zw. z art. 448 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1740; dalej: k.c.). W ocenie sądu, w toku postępowania pozwana przedstawiła argumenty, które doprowadziły do obalenia domniemania bezprawności jej działania, i w konsekwencji sąd stwierdził brak ustawowych przesłanek odpowiedzialności pozwanej za naruszenia dóbr osobistych Skarżącej, tj. bezprawnego i zawinionego działania.

Od powyższego orzeczenia Skarżąca wywiodła apelację.

W dniu września 2017 r. Sąd Okręgowy w K. Wydział Cywilny Odwoławczy wydał wyrok o sygn. , którym apelację oddalił.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej Skarżąca podniosła, że, wskutek wydania wskazanego powyżej wyroku Sądu Okręgowego w K., ograniczone zostało jej konstytucyjne prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez właściwy sąd – wynikające z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a ograniczenie takie, zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, może być ustanowione wyłącznie w ustawie i tylko wtedy, kiedy jest konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W ocenie Skarżącej, żadna z powyższych okoliczności w przedstawionej przez nią sprawie nie zachodzi. Ponadto – w ocenie Skarżącej – kwestionowana regulacja narusza zasadę demokratycznego państwa prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. Jak można domniemywać, problem konstytucyjny w przedstawionej przez Skarżącą sprawie polegać ma na tym, że wskutek niedostatku treściowego przepisu art. 17 pkt 1 k.p.c., oraz powstałego na tle stosowania tego przepisu dorobku orzecznictwa, w chwili obecnej sądy posiadają dowolność w zakresie oceny charakteru prawa i roszczenia – tj. tego, czy jest to roszczenie majątkowe czy niemajątkowe. Powoduje to niepewność obywateli w zakresie tego, jaki sąd jest właściwy do rozstrzygania ich spraw.

Zarządzeniem z dnia 16 września 2019 r. Skarżąca została wezwana przez Trybunał do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Braki te uzupełniła w piśmie z dnia 1 października 2019 r.

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2020 r., sygn. Ts 70/18, Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Uzasadniając to rozstrzygnięcie, Trybunał wskazał, że Skarżąca jako ostateczne orzeczenie w sprawie wskazała wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia września 2017 r., sygn. , który został jej doręczony dnia 6 listopada 2017 r. Tego dnia rozpoczął więc bieg trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej. Z pisma procesowego Skarżącej, datowanego na dzień 1 października 2019 r., wynika, że w dniu 20 listopada 2017 r. wystąpiła ona do sądu z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej – a więc 13 dni po doręczeniu jej ostatecznego orzeczenia. Trybunał przyjął, że tego dnia nastąpiło zawieszenie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Pismo Okręgowej Izby Radców Prawnych w K., wyznaczające imiennie radcę prawnego w sprawie Skarżącej, zostało doręczone wyznaczonemu pełnomocnikowi w dniu 29 stycznia 2018 r. Trybunał wskazał, że tego dnia nastąpiło wznowienie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, a więc na jej wniesienie pozostało 77 dni (90 dni minus 13 dni). Skarga konstytucyjna została skierowana do Trybunału w dniu 26 kwietnia 2018 r., czyli po upływie 87 dni od wznowienia biegu terminu do jej wniesienia. Wobec powyższego Trybunał stwierdził, że skarga konstytucyjna została wniesiona po upływie 100 dni (87 dni dodać 13 dni) od doręczenia Skarżącej ostatecznego orzeczenia, a zatem z przekroczeniem terminu określonego w art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej: uotpTK). Jednocześnie Trybunał podkreślił, że zmiana pełnomocnika z urzędu, *już po doręczeniu prawidłowo ustanowionemu pełnomocnikowi z urzędu wyroku wraz*

z uzasadnieniem, nie ma wpływu na zmianę początku biegu terminu do złożenia skargi konstytucyjnej wobec braku ku temu podstaw w art. 44 ust. 3 u.o.t.p. TK (...). Zwolnienie z obowiązku reprezentowania skarżącej przez pierwszego pełnomocnika, jak i wyznaczenie kolejnego, nie miało wpływu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniosła Skarżąca. Podniosła w nim, że wykładnia przepisu art. 44 ust. 3 pkt 1 uotpTK, zastosowana przez Trybunał w zaskarżonym postanowieniu, jest wadliwa. Przyjęcie przez Trybunał, że zmiana pełnomocnika z urzędu nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, jest – zdaniem Skarżącej – nieprawidłowe. W jej ocenie, zmiana taka ma oczywisty wpływ na bieg powyższego terminu, ponieważ wznowienie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej powinno nastąpić od dnia doręczenia kolejnemu pełnomocnikowi (czyli temu, który faktycznie sporządził skargę) zawiadomienia o wyznaczeniu go pełnomocnikiem Skarżącej do wniesienia skargi konstytucyjnej. W związku z tym, w przypadku przyjęcia przez Trybunał zaproponowanej przez Skarżącą wykładni przepisu art. 44 ust. 3 pkt 1 uotpTK, przyjąć należałoby, że rozpatrywana skarga konstytucyjna wniesiona została z zachowaniem terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 uotpTK. Uzasadniając swój pogląd, Skarżąca wskazała, że termin na wniesienie skargi konstytucyjnej *biegnie od dnia, w którym strona faktycznie ma możliwość skorzystania z pomocy prawnej ustanowionego w sprawie pełnomocnika. Nie jest to więc termin w jakim organ administracji samorządu adwokackiego powiadomi osobę wyznaczoną o jej kandydaturze na pełnomocnika, ale termin który następuje pierwszego dnia po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego.* W ocenie Skarżącej, przepis art. 118 § 1 k.p.c. jednoznacznie wskazuje, że organem uprawnionym do ustanowienia pełnomocnika jest sąd, a ustanowienie jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego.

Zdaniem Skarżącej, art. 117³ § 1 k.p.k. reguluje jedynie czynność techniczną, która nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Przyjęcie innej wykładni skutkowałoby tym, że to organ samorządu radcowskiego bądź adwokackiego wykonywałby czynności procesowe, polegające na orzekaniu o ustanowieniu pełnomocnika. W ocenie Skarżącej, procedura wyznaczenia przez sąd pełnomocnika z urzędu jest procedurą trzyetapową. W pierwszym etapie sąd zwraca się do właściwego organu samorządu radcowskiego bądź adwokackiego o wyznaczenie kandydata na pełnomocnika, w drugim etapie organ ten powiadamia sąd i kandydata na pełnomocnika o wskazaniu, w trzecim etapie następuje właściwe ustanowienie pełnomocnika, w trybie art. 118 § 1 k.p.c., przez właściwy sąd. Przy przyjęciu powyższych założeń, wyznaczenie przez samorząd radcowski pierwszego z *kandydatów na pełnomocnika* nie mogło spowodować wznowienia biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, ponieważ osoba ta nie uzyskała pełnomocnictwa w trybie art. 118 § 1 k.p.c. W ocenie Skarżącej, dopiero doręczenie w dniu 15 marca 2018 r. radcy prawnemu, który reprezentuje ją w niniejszym postępowaniu, rozstrzygnięcia organu samorządu radcowskiego o wyznaczeniu go pełnomocnikiem, spowodowało wznowienie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Skarżąca podnosi, że przyjęcie odmiennej wykładni przepisu art. 44 ust. 3 pkt 1 uotpTK prowadzi w konsekwencji do faktycznego pozbawienia obywateli możliwości korzystania z instytucji skargi konstytucyjnej, ponieważ cały termin (bądź jego istotna większość), przewidziany w art. 77 ust. 1 uotpTK, może zostać spożytkowany na procedurę ustanawiania pełnomocnika z urzędu.

W dniu 22 lipca 2020 r. Trybunał Konstytucyjny wydał postanowienie o sygn. Ts 70/18, w którym uwzględnił zażalenie Skarżącej i nadał jej skardze dalszy bieg. Uzasadniając to rozstrzygnięcie, Trybunał wskazał, że zagadnienie wpływu zmiany pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej było dotychczas przedmiotem nielicznych orzeczeń, a stanowisko

Trybunału w tej kwestii jest niejednolite. W związku z tym, Trybunał uznał za stosowne zbadanie zachodzących wątpliwości na etapie merytorycznego rozpoznania skargi.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne. W orzecznictwie Trybunału ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76; 11 października 2017 r., sygn. K 14/16, OTK ZU seria A z 2017 r., poz. 69; 10 lipca 2018 r., sygn. SK 5/17, OTK ZU seria A z 2018 r., poz. 46).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji RP oraz w art. 53 uotpTK.

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji RP ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie

skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr 10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II, §9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob. J. Trzeciński, M. Wiącek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa

2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, *[j]eżeli w wyniku dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II. §9.II.1.C.c).3].*

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że *[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez*

skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).

Jednakże, niekonstytucyjne brzmienie normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania, należy uznać, iż nie jest dopuszczalne merytoryczne rozpoznanie sprawy.

Pierwszym zagadnieniem, które musi zostać rozstrzygnięte przed poddaniem rozwadze występowania kolejnych przesłanek dopuszczalności rozpoznania skargi konstytucyjnej, jest zagadnienie zachowania przez Skarżącą przewidzianego w art. 77 ust. 1 uotpTK trzymiesięcznego terminu na wniesienie skargi konstytucyjnej.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 uotpTK, *[s]karga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana, w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia.*

Natomiast zgodnie z art. 44 ust. 1, ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1 uotpTK, [w] zakresie sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz zażalenia na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a także reprezentowania skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem istnieje obowiązek zastępstwa skarżącego przez adwokata lub radcę prawnego, chyba że skarżącym jest sędzia, prokurator, adwokat, radca prawny, notariusz, profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych. (...) W razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wnioski o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu. (...) Złożenie wniosku (...) wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia po dniu (...) doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego.

Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny w powołanym uprzednio postanowieniu z dnia 22 lipca 2020 r., sygn. Ts 70/18, zagadnienie wpływu zmiany pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej było przedmiotem nielicznych orzeczeń, a stanowisko Trybunału w tej kwestii jest niejednolite. Przyjąć należy, że jednym ze stanowisk w tej kwestii jest stanowisko zajęte przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z dnia 1 grudnia 2015 r., sygn. Ts 81/15 (OTK. ZU nr 6/B/2015, poz. 701). W sprawie, w której wydano powyższe postanowienie, Trybunał dokonywał m. in. oceny zachowania przez skarżącego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Obliczając termin, Trybunał wskazywał, że ów termin ulegał zawieszeniu nie tylko w związku ze złożeniem przez skarżącego do właściwego sądu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, ale także każdorazowo w związku ze składaniem przez kolejnych pełnomocników – wskazanych przez organ samorządu radcowskiego –

wniosek o zwolnienie ich z obowiązku reprezentowania skarżącego. Trybunał wskazywał, że zawieszenie terminu następuje dzień po wniesieniu do sądu wniosku o zwolnienie z powyższego obowiązku. Rozstrzygnięcie to zapadło na gruncie ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 1997 r. Nr 102, poz. 643 ze zmianami). Przesłanka zawieszenia biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej określona była wówczas w art. 48 ust. 2 tej ustawy i, zgodnie z nią, bieg terminu pozostawał zawieszony do czasu rozstrzygnięcia przez sąd wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu – na podstawie przepisów k.p.c. Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 293), uległ zmianie sposób uregulowania problemu wstrzymania biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Ustawodawca w art. 66 ust. 3 i 4 powyższej ustawy wyraźnie sprecyzował, że wstrzymanie biegu terminu do wniesienia skargi następuje wraz ze złożeniem do właściwego sądu wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a wznowienie biegu terminu następuje pierwszego dnia po m. in. doręczeniu adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego. W ustawie z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 1157 ze zmianami) w art. 49 ust. 2 powrócono do sformułowania, zgodnie z którym termin wniesienia skargi konstytucyjnej ulega zawieszeniu na czas rozstrzygnięcia przez sąd wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Zmiana ta obowiązywała jednak jedynie do 2 stycznia 2017 r. W obowiązującej aktualnie uotpTK powrócono do regulacji przyjętej w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 25 czerwca 2015 r. Na gruncie obecnie obowiązującej uotpTK zapadł wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18 (OTK ZU seria A z 2019 r., poz. 62). W wyroku tym – skądinąd znanym Skarżącej, jako że w sprawie, w której zapadł, również była stroną

skarżącą – Trybunał także rozpatrywał kwestię wpływu zmiany osoby pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. W uzasadnieniu orzeczenia Trybunał zauważył, że kwestia powyższa nie jest *expressis verbis* uregulowana w uotpTK. Takiego uregulowania brak także w k.p.c., która to ustawa może być odpowiednio stosowana w postępowaniu przed Trybunałem – w zakresie nieuregulowanym w uotpTK. Trybunał słusznie jednak zwrócił uwagę na to, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (dalej: SN) istnieje utrwalona linia orzecznicza, zgodnie z którą złożenie przez pełnomocnika wniosku o zwolnienie go od obowiązku zastępowania strony pozostaje bez wpływu na bieg terminów procesowych (Trybunał wskazał na postanowienie SN z dnia 20 grudnia 2000 r., sygn. V CKN 1687/00, SIP Lex nr 548819; SN zajmował podobne stanowisko także m. in. w postanowieniach z dnia: 14 października 2011 r., sygn. III CZ 45/11, SIP Lex nr 1224684; 29 czerwca 2012 r., sygn. I CZ 59/12, SIP Lex nr 1232461; 14 stycznia 2015 r., sygn. I CZ 98/14, SIP Lex nr 1640237; 15 czerwca 2016 r., sygn. II UZ 14/16, SIP Lex 2071118; 5 grudnia 2019 r., sygn. III CZ 43/19, SIP Lex nr 2772863). Przyjmując zasadność poglądu SN, Trybunał uznał skargę konstytucyjną Skarżącej za spóźnioną. Stwierdził, że *[w] obecnym stanie prawnym istnieje jedna tylko przyczyna wstrzymania biegu terminu złożenia skargi konstytucyjnej – złożenie przez potencjalnego skarżącego wniosku do sądu rejonowego o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu (...). Regulacji tej – jako wyjątku od zasady ogólnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 ustawy o organizacji TK – nie można interpretować rozszerzająco. Występujące w niniejszej sprawie argumenty natury faktycznej (a zwłaszcza brak winy skarżącej i jej aktualnego pełnomocnika w niedotrzymaniu ustawowego terminu) nie mogą w tym przypadku przełamać braku podstawy prawnej do zawieszenia biegu terminu wniesienia skargi konstytucyjnej.* Pogląd ten został powtórzony w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia

5 grudnia 2019 r., sygn. Ts 9/18 (OTK ZU seria B z 2020 r., poz. 161) oraz z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. Ts 9/18 (OTK ZU seria B z 2020 r., poz. 162) – także te postanowienia są znane Skarżącej, gdyż one również zapadły w sprawie, w której występowała przed Trybunałem w charakterze strony skarżącej.

Mając powyższe na uwadze, wskazać należy, że w aktualnym stanie prawnym zawieszenie biegu terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, w związku z procedurą ustanowienia pełnomocnika z urzędu, następuje jedynie w przypadku wyraźnie wskazanym w przepisie art. 44 ust. 3 uotpTK, czyli w przypadku złożenia przez skarżącego do właściwego sądu rejonowego wniosku o ustanowienie radcy prawnego lub adwokata z urzędu. Brak jest podstaw normatywnych do wywodzenia, że zmiana osoby już ustanowionego pełnomocnika z urzędu może wywrzeć wpływ na bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Podkreślić należy, że postanowienie Trybunału z dnia 1 grudnia 2015 r., o sygn. Ts 81/15, w którym wskazywano na to, że bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej ulega zawieszeniu każdorazowo po złożeniu przez skarżącego wniosku o zmianę osoby pełnomocnika z urzędu, zapadło na gruncie przepisu art. 48 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 1 sierpnia 1997 r. Co prawda, w chwili wydawania tego postanowienia obowiązywała już ustawa o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 25 czerwca 2015 r., ale, zgodnie z art. 134 pkt 1 tejże ustawy, w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy, w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosowano przepisy dotychczasowe, tj. przepisy ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 1 sierpnia 1997 r. Obecnie obowiązujący przepis uotpTK, regulujący powyższą kwestię, ma inne brzmienie i jest o wiele bardziej precyzyjny. Przyjąć więc należy, że intencją ustawodawcy zmieniającego regulację prawną było właśnie doprecyzowanie, w jakiej sytuacji dochodzi do zawieszenia biegu

terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, a jako że jest to sytuacja wyjątkowa, nie można interpretować przepisu ją regulującego rozszerzająco.

Odnosząc się końcowo do wyводу Skarżącej, dotyczącego kolejnych etapów wyznaczania pełnomocnika z urzędu i ich konsekwencji, to przywołać należy ponownie postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. Ts 9/18. W uzasadnieniu postanowienia Trybunał wskazał, że właściwy sąd rejonowy, po zawiadomieniu go przez organ samorządu adwokackiego bądź radcowskiego o wyznaczeniu pełnomocnika, nie dokonuje „ponownego ustanowienia” owego pełnomocnika. *Samo wyznaczenie przez właściwą radę, poprzedzone wydaniem przez sąd postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika kreuje stosunek pełnomocnictwa* (zobacz także postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 października 2015 r., sygn. Ts 137/14, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 9).

W związku z powyższym, w ocenie Prokuratora Generalnego, skarga konstytucyjna Skarżącej w niniejszej sprawie wniesiona została z przekroczeniem terminu, o jakim mowa w art. 77 ust. 1 uotpTK.

Mając na względzie tę okoliczność, przyjęć należy, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego
Robert Klaryda
Zastępca Prokuratora Generalnego